

Asia: VN/17575/2021

Luonnos hallituksen esityksestä SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne muutosehdotuksista alla olevaan tekstikenttään

- Arene pitää tärkeänä, että SORA-säännöksiä selkeytetään ja niiden käyttöä helpotetaan nykyisestä. Vaikka nyt tehdyt muutokset vievät kokonaisuutta oikeaan suuntaan, ovat pykälät ja niiden soveltaminen edelleen monimutkainen ja tulkintainen prosessi.
- Korkeakoulujen tiedonsaantioikeuden laajentaminen ja toisaalta hakijan ilmoitusvelvollisuuden kasvattaminen ovat positiivisia muutoksia.
- Arene pitää erinomaisen ehdotusta, jonka mukaan päätös opiskeluoikeuden pidättämisestä siirretään korkeakoulun hallitukselta rehtorille. Muutos joustavoittaa prosessin tekoa merkittävästi.
- Samoin Arene pitää erinomaisena ehdotusta, jolla yli kuusi kuukautta kestänyt opiskeluoikeuden pidätys voidaan katsoa johtavan opiskeluoikeuden päättymiseen.
- Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan lakkauttamiselle annetaan lakiesityksessä hyvät perustelut, kunhan tapausten käsittelyajat hallinto-oikeudessa eivät veny kohtuuttoman pitkiksi.

SORA-säädökset kaipaavat kokonaisuudessaan uudelleentarkastelua

Luonnos hallituksen esitykseksi SORA-säädösten uudistamisesta vie SORA-lainsäädäntöä oikeaan suuntaan. Muutokset ovat selkeyttämässä prosessia, lisäämässä korkeakoulujen ja koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia hyödyntää pykäläiä erilaisissa tilanteissa samalla kuitenkin opiskelijoiden oikeusturvaa vahvistetaan. Esityksen perustuvat pitkälti SORA-hankkeen vuonna 2021 julkaistuun loppuraporttiin.

Arene kuitenkin haluaa nostaa esiin, etteivät nyt esitetyt muutoksen SORA-säädöksiin ole riittäviä, vaan koko lainsäädäntöä tulisi pohtia uudelleen. Korkeakouluilla tulisi olla nykyistä laajempi

mahdollisuus arvioida opiskelijan soveltuvuutta alalle myös sellaisilla koulutusaloilla, jotka eivät ole tällä hetkellä SORA-säädösten piirissä.

Toisaalta Arene haluaa korostaa työnantajan ja sosiaali- ja terveysalalla Valviran vastuuta viimekätisenä työntekijän kelpoisuuden arvioijana. Korkeakoulun tai koulutuksen järjestäjän tehtävänä ei ole vastata opiskelijoiden soveltuvuudesta alalle laajassa mielessä, vaan tarjota yksilölle ammatissa vaadittava osaaminen.

Tietojenantovelvoite ja tietojensaantioikeus vireille tulleesta SORA-prosessista

Arene pitää esitettyjä muutoksia tietojenantovelvollisuuteen ja tietojensaantioikeuteen liittyen pääasiassa hyvinä. Lakiesityksellä selkeytetään hakijan velvollisuutta ilmoittaa opiskeluoikeuden peruttamisesta tai käynnissä olevasta opiskeluoikeuden peruttamista koskevasta prosessista. Samoin selkeytetään korkeakoulun oikeutta saada tietoa päättyneistä tai keskeneräisistä opiskeluoikeuden peruttamista koskevista prosesseista toisilta koulutuksen järjestäjiltä.

Arene pitää hyvänä myös muutosehdotusta, jonka mukaan korkeakoulu voi jatkossa pyytää opiskelijalta rikosrekisteriotetta myös silloin, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä. Samoin korkeakoulun ilmoitusvelvollisuus opiskeluoikeuden peruttamisen käynnistämisestä tai selvityksen päättymisestä on perusteltu esitys, joka vahvistaa yksilön oikeusturvaa.

Opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan asian vireille tulon määrittäminen laissa positiivinen muutos, joka selkeyttää prosessia. Nyt laissa määritellään selkeästi prosessin käynnistymisestä, mitä laki ei aiemmin tehnyt. Määrittely mahdollistaisi nyt myös paremman tiedonkeruun korkeakouluilta ja koulutuksen järjestäjiltä käynnissä olevista prosesseista. Arenen katsookin, että kansallisella tasolla olisikin perusteltua kerätä vähintään tietoa siitä, paljonko SORA-prosesseja käynnistetään ja montako SORA-perustein tehtyä opiskeluoikeuden peruttamista vuosittain tehdään.

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Hallituksen esityksessä esitetään, että opiskelijan siirtäminen korkeakoulussa toiseen koulutukseen olisi jatkossa mahdollista vain opiskeluoikeuden peruuttamispäätöksen yhteydessä. Muutoksella turvattaisiin opiskelijan oikeus saada SORA-prosessin päätteeksi valituskelpoinen päätös. Arene pitää esitetystä perusteltuna, sillä se selkeyttää nykyistä tilannetta.

Esityksessä ehdotettu ns. jälkiohjausvelvoite, joilla koulutuksen järjestäjä tai korkeakoulu olisi velvollinen ohjaamaan opiskelija opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen jälkiohjausta muuhun

koulutukseen tai muiden tarkoituksenmukaisten palveluiden piiriin. Arene pitää jälkiohjausvelvoitetta perusteltuna, mutta katsoo, että jälkiohjausvelvoitteelle tulisi säätää aikaraja, jolloin velvoite olisi voimassa esimerkiksi vuoden opiskeluoikeuden peruuttamisen jälkeen.

Arene pitää hyvänä myös esitystä, jonka mukaan opiskelijan opiskeluoikeus olisi mahdollista peruuttaa voimassa olevan alaikäisten parissa työskentelyä koskevan sääntelyn lisäksi myös silloin, kun koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä edellyttävät olennaisesti iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä, jos se on tarpeen mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvien henkilöiden suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen laissa tarkoitettusta rikoksesta.

Osallistumisoikeuden epääminen ja opiskeluoikeuden pidättäminen

Arene pitää erinomaisena ehdotuksen muutosta, jonka mukaan korkeakouluissa opiskeluoikeuden pidättämistä koskeva päätösvalta siirrettäisiin korkeakoulun hallitukselta rehtorille. Nykyinen prosessi, jossa päätös tulee viedä hallituksen käsittelyyn, on kankea. Opiskeluoikeuden peruuttaminen on toimi, joka päätösvallan näkökulmasta soveltuu paremmin rehtorin päätösvallan alaisuuteen.

Arene pitää myös ehdottoman hyvänä esitystä, jonka myötä opiskelija voitaisiin katsoa eronneeksi tai menettäneen opiskeluoikeutensa, jos opiskeluoikeuden pidättämistä koskevasta lainvoimaisesta päätöksestä on kulunut kuusi kuukautta ja pidättämisen peruste on edelleen olemassa. Uusi kirjaus antaa opiskelijalle kannusteen osallistua korkeakoulun määräämään huumausainetestiin ja siten pitää mahdollinen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva prosessi liikkeessä. Nykylain yksi keskeinen haaste on, ettei korkeakoululla ole välineitä pakottaa opiskelijaa huumausainetestiin, jolloin opiskeluoikeuden peruuttaminen tai päättäminen ei ole mahdollista.

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta

Hallituksen esityksessä on esitetty hyvät perustelut opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan lakkauttamiseksi ja valitusprosessien siirtämistä hallinto-oikeuden vastuulle. Koska merkittävä osa oikeusturvalautakunnan käsittelyyn tulevista tapauksista koskee varsinaisen opiskelijaoikeuden peruuttamista koskevaa prosessia, on perusteltua, että prosessien lainmukaisuutta arvioitaisiin hallinto-oikeuden toimesta. Toisaalta oikeusturvalautakunnan lopettaminen saattaa heikentää opiskelijoiden oikeusturvaa, jos tapausten käsittely venyy hallinto-oikeuden käsittelyssä.

Voitte arvioida muutosehdotusten vaikutuksia alla olevaan tekstikenttään

-

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry